**І.М. СИНЯКЕВИЧ¹, А.А. ГОЛОВКО², В.Р. КОВАЛИШИН³,
А.М. ПОЛЬОВСЬКИЙ⁴**

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ В КОНТЕКСТІ ПОДОЛАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ЗАГРОЗ І ЗМІЦНЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Екологізацію суспільного розвитку земної цивілізації розглянуто як інструмент розбудови «зеленої» економіки в контексті подолання глобальних, національних, регіональних і локальних екологічних загроз і зміцнення екологічної безпеки. Досліджено основні проблеми екологізації суспільного життя у політичній, економічній, екологічній, соціальній та духовній площинах. Детально проаналізовано значення і вживання терміна «екологізація» у вітчизняних та зарубіжних наукових працях. «Екологізація» використовується для позначення: будь-яких видів людської діяльності; економічних інструментів, що використовуються в екологічній і лісовій політиці; природокористування; економічних систем; суспільного розвитку. Екологізацію суспільного розвитку трактують як категорію екологічної економіки та інструмент еволюційного переходу до «зеленої» економіки. Екологізація економічної діяльності в Україні полягає в послідовній, комплексній трансформації економічних інструментів в інструменти екологічної політики. Обґрунтовано ключові напрямки екологізації економічної, екологічної, соціальної та духовної сфер природокористування і запровадження «зеленої» економіки в Україні.

Ключові слова: екологізація, природокористування, «зелена» економіка, екологічна політика, екологічна економіка, екологічні загрози, екологічна безпека

Вступ. У зв'язку із загостренням політичного протистояння між Заходом і Сходом у ХХІ ст. в усіх сферах політичного життя (екологічній, економічній,

¹ **СИНЯКЕВИЧ Ігор Макарович** – віце-президент Лісівничої академії наук України, заслужений працівник народної освіти України, завідувач кафедри менеджменту організацій і адміністрування, професор, доктор економічних наук, Національний лісотехнічний університет України. м. Львів, Україна. Тел. +38032-237-88-05. E-mail: kaf_emlp@ukr.net

² **ГОЛОВКО Андрій Андрійович** – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту організацій і адміністрування, Національний лісотехнічний університет України. м. Львів, Україна. Тел.: 050-666-70-94. E-mail: golovko_andriy@ukr.net

³ **КОВАЛИШИН Володимир Романович** – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту організацій і адміністрування, Національний лісотехнічний університет України. м. Львів, Україна. Тел.: 067-792-02-97. E-mail: v_kovalyshyn@yahoo.com

⁴ **ПОЛЬОВСЬКИЙ Андрій Михайлович** – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту організацій і адміністрування, Національний лісотехнічний університет України. м. Львів, Україна. Тел.: 096-968-28-89. E-mail: a_polovsky@yahoo.com

соціальній, духовній) постала об'єктивна потреба його стабілізації та подолання екологічних загроз на глобальному, національному, регіональному і локальному рівнях. Вирішення цієї складної наукової проблеми бачиться на шляху екологізації суспільного життя в контексті усунення глобальних екологічних загроз і зміцнення екологічної безпеки.

Процеси екологізації ґрунтовно вивчають у численних наукових працях. В Україні вони головним чином представлені в наукових працях Я.В. Кульчицького, В.С. Кравціва, Є.В. Мішеніна, І.П. Магазинщикової, Л.Р. Лиска, Е.П. Семенюка, І.М. Синякевича, Ю.Ю. Туниці та інших науковців [1-5, 7-17].

Екологізація сучасного суспільного життя як об'єктивна потреба. Екологізація сучасного суспільного життя у ХХІ ст. стала об'єктивною потребою у зв'язку з масштабними викидами парникових газів, що спричинили забруднення довкілля, потепління клімату, деструктивну нестійкість екологічних систем, кризові явища у світовій економіці та соціальній сфері [1-3]. Серед проблем (політичних, екологічних, економічних, соціальних, духовних), що стримують розвиток екологізації сучасного суспільного життя, виділимо такі:

а) у ХХІ ст. у зв'язку з гострою міжнародною політичною кризою, спричиненою агресивною політикою Москви, яка розв'язала загарбницьку війну проти України, втрачають суспільну вагу будь-які політичні домовленості (враховуючи ті, що будуть досягнуті на екологічному саміті у Парижі в грудні 2015 р.). Проблема подолання глобальних екологічних загроз і екологізації сучасного суспільного життя бачиться складнішою в силу суспільної недовіри до політичних домовленостей як інструментів міжнародної політики, особливо, коли їх розглядати крізь призму цінностей ординського світу;

б) більшість науковців і політиків, а тим більше користувачі природних ресурсів довкілля глибоко не усвідомлюють тієї очевидної істини, що земна цивілізація постала перед реальними, а не міфічними глобальними екологічними загрозами, що можуть призвести до зникнення життя на Землі. Тому заходи, спрямовані на усунення глобальних екологічних загроз у рамках

концепції про екологізацію сучасного суспільного життя, повинні бути короткотерміновими (у рамках тривалості життя теперішнього покоління людей) і прийнятними для слаборозвинених країн, оскільки вони меншою мірою причетні до сучасних страхітливих проблем довкілля;

в) сучасна світова спільнота зіткнулася з глобальною екологічною кризою, стала екологічним банкрутом, погано керованою, погрузла у віртуальний світ сьогодення. Все це гальмує оперативне вирішення складних політичних, економічних, екологічних, соціальних і духовних проблем природного довкілля. Сучасні ринкові та командно-адміністративні економічні системи зіткнулися з руйнівними наслідками глобалістського деструктивного розвитку, посилили споживацьку ментальність світової спільноти, неефективне використання матеріальних ресурсів, природного і людського капіталу, призвели до соціального і духовного занепаду [1-3];

г) через загострення глобальних екологічних проблем велика моральна відповідальність лягає на науковців і політиків за відпрацювання заходів, спрямованих на зміцнення екологічної безпеки і посилення екологізації суспільного розвитку. Суть моральної відповідальності полягає не лише в тому, щоб уникнути хибних рекомендацій щодо використання життєво важливих ресурсів довкілля. Основна проблема полягає в тому, щоб екологічно небезпечні знання не стали фактором дестабілізації суспільного розвитку;

д) основні сучасні виклики в розрізі окремих сфер земної цивілізації, що гальмують екологізацію сучасного суспільного життя, на наш погляд, такі:

- в економічній – недосконала економічна політика, споживацька ментальність світової спільноти і деструктивні глобалістські економічні тенденції розвитку (враховуючи намагання створити світовий уряд);

- в екологічній – недосконала екологічна політика, викиди парникових газів, що зумовлюють потепління клімату, дестабілізація екологічних систем і глобальні екологічні загрози;

– у соціальній – недосконала соціальна політика, зростання чисельності світової спільноти, яке не вкладається в рамки екологічної місткості екологічних систем;

– у духовній – деградація духовного життя людей унаслідок вживання алкоголю, наркотиків, забруднення довкілля, деструктивного впливу інформаційних систем і нездорового способу життя.

У політичній площині особливу загрозу успішному вирішенню глобальних екологічних загроз представляють деструктивні глобалістські тенденції, спрямовані на руйнацію національних держав. Відомий соціолог, лауреат премії зі соціології «Амальфі» Зігмунд Бауман характеризує їх таким чином: «Усе, що оточує тривалий процес «відмирання» національної держави, покрито аурую катастрофи. Його причини не зовсім ясні, і навіть, якби ці причини були відомі, передбачити його хід не можливо. Більше того, навіть передбачивши, його неможливо відвернути. Відчуття занепокоєння – цілком природну реакцію на відсутність важелів контролю над ситуацією – чітко висловив Кеннет Джовіт, який назвав свою книгу «Новий світовий безлад». У добу нової та новітньої історії ми звикли ототожнювати порядок з «контролем над ситуацією». Саме цього відчуття «контролю над ситуацією», обґрунтованого або чисто ілюзорного, нам бракує понад усе» [22, с. 68].

Результати досліджень. У ХХІ ст. перед земною цивілізацією постали настільки складні проблеми розвитку, з якими сучасній людині надзвичайно важко справлятися. Мимоволі виникають сумніви щодо спроможності світової спільноти жити по-іншому (в рамках вимог, які випливають із суті екологізації природокористування, екологізації економічних систем, екологізації суспільного розвитку – новітніх еколого-соціо-економічних категорій екологічної економіки). До такої думки, крім того, схиляють новітні дослідження генетиків, які проводили у рамках глобального міжнародного генетичного проекту під керівництвом всесвітньо відомого генетика, лауреата премії ім. Волтера Кіслера Спенсера Велза. Ці наукові дослідження дали змогу висловити йому думку, яка спирається на ґрунтовні генетичні дослідження щодо минулого

земної цивілізації: «Одна з великих проблем цього століття – повернути наш моральний компас у позитивному й стійкому напрямку, водночас даючи раду технологічного поступу в таких сферах, як генетика і боротьба з наслідками глобального потепління. Вона ж, мабуть, є найважчою для розв’язання, якщо взагалі може бути розв’язана, з погляду на неймовірну кількість конкурентних інтерпретацій моральності» [21, с. 199]. «Лише загнуздавши своє хотіння, ми зможемо дати раду викликам кліматичної зміни» [21, с. 215]. «Як біологічний вид ми звикли до зростання, розселення і споживання, але муситимемо по-новому застосовувати свою винахідливість, щоб виробити довгостроково стійкий спосіб життя. Ясна річ, такий перехід легко не дасться, проте, як і в інші кризові періоди нашої видової історії, ми наділені інтелектуальними здібностями, щоб пристосуватися. А першим на порядку денному стоїть різкий переверот у нашому світогляді» [21, с. 215]. Саме такому вирішенню сучасних проблем природного довкілля присвячена ця наукова стаття.

Слово «екологізація» в наукових працях. Слово «екологізація» набуло значного поширення в Україні в наприкінці ХХ ст. в наукових працях Національного лісотехнічного університету України. Ця тенденція зберігається і в ХХІ ст. Так, у колективній монографії кафедри менеджменту організацій і адміністрування «Екологізація лісокористування в контексті подолання глобальних екологічних загроз» його вживають для визначення словосполучень, які характеризують доброзичливе ставлення до оздоровлення природного довкілля, зокрема таких, як: «екологізація лісокористування», «екологізація науки та освіти», «екологізація суспільного розвитку», «екологізація економічного розвитку», «екологізація соціального і духовного розвитку», «екологізація соціальних і духовних сфер», «екологізація світової економіки», «екологізація національної економіки України», «екологізація регіональної економіки», «екологізація локальної економіки», «екологізація місії і систем управління лісами», «екологізація ціноутворення», «екологізація системи оподаткування», «екологізація інструментів мисливської політики»,

«екологізація мисливської політики», «екологізація рекреаційного лісокористування», «екологізація ринкової економічної системи» [1].

У монографії «Екологоорієнтоване логістичне управління виробництвом», що вийшла в світ за науковою редакцією проф., доктора економічних наук Є.В. Мішеніна слово «екологізація» вживається для наукового тлумачення таких дефініцій: «екологізація виробництва», «екологізація продукції», «екологізація технологій виробництва продукції», «екологізація суспільного виробництва», «екологізація господарської діяльності», «екологізація економіки», «екологізація агропромислового комплексу» [14].

У Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 р., яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2007 р. № 880-р, слово «екологізація» вживається в таких дефініціях: «екологізація суспільного розвитку», «екологізація промисловості», «екологізація транспорту», «екологізація енергетики», «екологізація водного господарства», «екологізація сільського господарства», «екологізація лісового господарства». Це є свідченням того, що слово «екологізація» набуло офіційного визнання в Україні. У 2014 р. воно вперше появилось в словнику, що вийшов у світ за редакцією академіка Ю.Ю. Туниці [18].

Професор В.С. Кравців розглядає екологізацію як процес проникнення ідей, знань, законів екології, економічного мислення в науку, виробництво, життєдіяльність суспільства, держави [4].

Професор Л.Г. Мельник тлумачить екологізацію як «процес постійного екологічного удосконалення, який спрямований на ліквідацію екодеструктивних факторів, а, відповідно, і потреби в спеціальних природозахисних заходах» [19, с. 141]. Основна ідея екологізації в цих словах полягає в попередженні екодеструктивної діяльності, а не в боротьбі з її наслідками.

З цього аналізу можна зробити висновок, що слово «екологізація» вживається для позначення: будь-яких видів людської діяльності; економічних інструментів, що використовуються в екологічній і лісовій політиці; природокористування; економічних систем; суспільного розвитку.

Екологізацію будь-яких видів людської діяльності розглядають як систему дій, що забезпечує покращення відтворення, охорони і використання ресурсів довкілля.

Екологізацію окремих економічних інструментів розглядають як трансформацію окремих економічних інструментів в інструменти екологічної політики з метою покращення стану довкілля, відтворення, охорони і використання природних ресурсів.

Екологізація природокористування – це удосконалення економічних відносин, що складаються у процесі взаємодії виробництва з навколишнім середовищем і які спрямовані на підвищення рівня екологічного ефекту на одиницю виробленої споживчої вартості і дають змогу подолати глобальні, національні, регіональні і локальні екологічні загрози.

Екологізація економічних систем (за тлумаченням проф. Я.В. Кульчицького) передбачає «посилення екологічної спрямованості економічних систем у процесі їх трансформації, що виявляється у становленні сучасної економічної та екологічної культури, екологічної відповідальності, утвердженні сучасних екологічних цінностей, формуванні відповідної нормативно-правової, інституційної бази, спрямованої на суспільний контроль над системою зв'язків «людина–економіка–екологія», застосуванні санкцій і стимулів щодо впливу економічної системи на стан екологічної рівноваги в умовах обмеженості ресурсів і загострення екологічної кризи глобального, регіонального і локального характеру» [20].

Запровадження поняття «екологізація економічних систем», на наше переконання, не тільки заповнює відповідну прогалину в економічній теорії, а й дає змогу повністю врахувати екологічний контекст дослідження економічних систем на порозі третього тисячоліття. При цьому хочемо наголосити, що «екологізація економічних систем» – це не просто екологізація економіки шляхом застосування санкцій, штрафів, обмежень і т.ін., а, насамперед, докорінні зміни на рівні панівних екологічних та економічних суспільних цінностей, інституцій. Тільки такий складний, тривалий у часі, але, очевидно,

безальтернативний підхід може забезпечити розвиток як національних, так і світових економічних систем, відповісти на виклики цивілізаційного поступу в XXI ст. [1].

Екологізація суспільного розвитку – це система принципів та інструментів для всіх сфер земної цивілізації (економічної, екологічної, соціальної, духовної), за допомогою яких регулюється збереження життя на Землі та подолання глобальних екологічних загроз [1]. Економіка, яка розвивається за цими принципами та за участю інструментів, що дозволяють зберегти життя на Землі та подолати глобальні екологічні загрози, має право називатися «зеленою економікою».

Екологізація суспільного розвитку є еколого-соціально-економічною категорією екологічної економіки. Її потрібно розглядати не як протидію класичній «червоній економіці», а як інструмент еволюційного перетворення «червоної економіки» в «зелену економіку», який буде продовжуватися і після подолання глобальних екологічних загроз (упродовж існування земної цивілізації).

Екологізація економічної сфери України. Суть екологізації економічної діяльності в Україні полягає у послідовній, комплексній трансформації економічних інструментів в інструменти екологічної політики. Академік НАН України Ю.Ю. Туниця вважає, що процес екологізації економіки – це «просочування екологічними вимогами усіх сфер виробничо-господарської діяльності людини з метою попередження або пом'якшення негативного впливу на навколишнє середовище» [5, с. 79]. Він став ініціатором екологізації робочих програм усіх навчальних дисциплін, що читаються в Національному лісотехнічному університеті України (м. Львів) з метою підготовки фахівців для сталого розвитку.

Професор В.С. Кравців вважає, що головними стратегічними цілями розвитку повинні бути: екологізація виробництва і всієї системи господарювання; екологізація свідомості населення; екологізація управління загалом і створення надійних інструментів регулювання відносин у сфері

природокористування та цивілізаційних процедур прийняття рішень [4]. Крім того, він звертає увагу на те, що основна ключова ідея екологізації у сфері економіки полягає в тому, щоб перетворити екологічні вироби та послуги у вигідний і привабливий для національної економіки товар [4]. Погляд на екологізацію економічної сфери України авторів цієї наукової роботи представлено в опублікованих наукових працях [1-3, 8, 9].

Якщо сучасну ринкову економіку науковці часто називають хижою (маючи певні підстави для такої оцінки), то «зелену» економіку варто віднести до тих, яка за своїм призначенням буде виконувати функцію порятунку земної цивілізації (тобто ідеї, які покладені в основу її творення, набудуть визнання високих цінностей). Якщо ж вона в такий критичний час функціонування земної цивілізації не справиться з місією порятунку, то її назвуть не лише «червоною», «коричневою» або «хижою», а радше «чорною» у глибокому розумінні цього слова (більшість науковців називають її цим словом тоді, коли вона не сплачує податки та обдирає громади).

Екологізація екологічної сфери як інструмент «зеленої» економіки. Екологізація екологічної сфери – це процес, що спрямований на підвищення продуктивності відновлюваних природних ресурсів (екологічних систем) та забезпечення їх екологічної стійкості і захисту від деструктивного впливу антропогенних і природних чинників. Екологізація екологічної сфери України повинна бути спрямована на збереження біологічного і генетичного різноманіття тваринного і рослинного світу і протистояти розповсюдженню неякісного генетичного матеріалу, а також генетично модифікованих тварин і рослин та мікроорганізмів, які призводять до деградації суспільного життя і зниження якості людського і природного капіталу.

Екологізація екологічної сфери повинна бути спрямована на захист життя на Землі від космічних загроз, пов'язаних з деструктивними процесами за рамками нашої планети. У наукових працях вона представлена фрагментарно і не охоплює весь комплекс еколого-економічних проблем довкілля. Вона повинна охопити всі різновиди екологічної політики: лісову, земельну,

атмосферну, водну, рекреаційну, ресурсно-сировинну, щодо тваринного світу, щодо екологічної безпеки [2].

Екологізація соціальної сфери України. Екологізація соціальної сфери повинна сприяти, разом з екологізацією економічної і духовної сфери, трансформації споживацької ментальності землян у природоощадну. Екологізацією повинні бути охоплені всі види соціальної політики, зокрема, щодо охорони здоров'я, соціального захисту, забезпечення громадян житлом, врегулювання демографічних проблем, зайнятості, урбанізації та соціальної безпеки.

Основне завдання соціальної політики – збереження людського роду на Землі, ефективна система охорони здоров'я і соціального забезпечення, підтримання високих стандартів якості життя тощо. Основна проблема глобальної соціальної політики – врегулювання екологічної ніші людини в рамках екологічної сфери Землі.

Екологізація духовної сфери України. Екологізація духовної сфери України повинна охопити всі її різновиди, зокрема, забезпечити екологізацію таких видів політик: етнічну, освітню, міжконфесійну, щодо розвитку культури, щодо розвитку науки, інформаційну, щодо розвитку духовної безпеки. В основу екологізації повинні бути покладені духовні цінності, які об'єднують громадян України і дозволяють їм вистояти в нелегкому протистоянні за збереження етнічної держави і здорового навколишнього природного середовища. В основу екологізації духовної сфери України повинна бути покладена велика народна мудрість наших предків, їх ставлення до природного довкілля.

Процес екологізації суспільного розвитку передбачає творення не лише таких принципів і інструментів економічної, екологічної і соціальної політики, які будуть спрямовані на подолання глобальних екологічних загроз, але і формування нових суспільних цінностей, які стануть внутрішнім гальмом у душі людини на шляху до хижого ставлення до природного довкілля, споживацької ментальності, виникнення гострих соціальних конфліктів та егоїстичного ставлення до навколишнього світу в усіх сферах суспільної

діяльності. Екологізована економіка – це процес творення нової людини, який упродовж століть сформує природоощадну ментальність і нову культуру, які будуть відмінні від того, що зараз – на початку ХХІ ст. – притаманне *Homo sapiens* [24].

До духовних цінностей екологізованої економіки варто віднести екологічну і лісівничу спадщину. До лісівничої спадщини проф. С.М. Стойко відносить праліси [25]. Комітет ЮНЕСКО зі світової природної спадщини високо оцінив науково природне та практичне лісівниче значення пралісових екосистем Карпат як унікальної реліктової природи, яка збереглася на площі 77 791,6 га. Комітет на пленарному засіданні 2007 р. у Новій Зеландії включив їх до списку об'єктів Світової природної спадщини. У світі таких об'єктів є понад 160 [27]. Професор С.М. Стойко справедливо стверджує: «Етичний обов'язок кожного народу полягає у збереженні його історичної пам'яті. Потрібно виявити та зберегти ті пам'ятні лісові урочища, які пов'язані з подіями Першої і Другої світової воєн та національно-визвольним рухом нашого народу» [25, с. 24].

До духовних цінностей екологізованої економіки України варто віднести «Велесову книгу», яка засвідчує велику повагу праукраїнців до природного довкілля [26]. Можна очікувати, що до лісівничої спадщини будуть віднесені модельні ліси. Сподіваємося, такі природні об'єкти будуть створені на теренах України.

У зв'язку з тим, що лісові екосистеми виконують функцію порятунку земної цивілізації від глобальної екологічної загрози, спричиненої забрудненням довкілля парниковими газами та потеплінням клімату, варто ввести в науковий обіг лісівничий термін «зелений храм», під яким потрібно розуміти лісові екосистеми, які ефективно виконують екологічні функції. Таким чином, підтримаємо мудру пораду лісівників державного підприємства «Дрогобицьке лісове господарство», які закликають місцеву громаду і гостей заходити у ліс немов у храм і не залишати у ньому побутового сміття (такий аншлаг розміщено на узліссі біля м. Трускавець Львівської області).

Наукові праці українських енвайроекономістів дають підставу виділити три фундаментальні еколого-соціо-економічні категорії екологічної економіки: екологізація природокористування, екологізація економічних систем, екологізація суспільного розвитку.

Висновки. Сучасні глобальні виклики, пов'язані з перерозподілом геополітичних сфер впливу, відвертають увагу світової спільноти від вирішення проблем, які прямо пов'язані з виживанням людської цивілізації. Незважаючи на всю складність викликів, з якими зіштовхнулося людство у XXI ст., потрібно згуртувати духовний потенціал землян задля збереження життя на землі. До цього закликає Вселенська Церква і наукова еліта світу. Задля збереження життя на Землі світова спільнота повинна подолати споживацьку ментальність, забезпечити екологізацію суспільного розвитку, політичну стабільність і духовне оздоровлення суспільного життя.

Сучасна парадигма функціонування світової та національних економік не враховує межі екологічних систем та призводить до подальшого поглиблення екологічної кризи, котра наближається до межі неповернення. Людська популяція сягнула такої чисельності, за якої дуже складно знаходитися у рамках планетарних меж, проте такого завдання світова спільнота наразі перед собою навіть не ставить. Очевидно, що сучасні економічні системи повинні функціонувати на принципово нових засадах, котрі базуватимуться на потребі скорочення споживання природних ресурсів довкілля, враховуватимуть їх екологічну та економічну доступність [6].

Одним із ефективних шляхів екологізації економічних систем сучасні лідери наукової думки вважають передавання повноважень і відповідальності з управління природними екосистемами на рівень громад. Саме громади, у широкому трактуванні цього поняття, найбільш тонко відчують межу між економічною вигодою та екологічною місткістю природних екосистем. Зокрема, член Римського клубу Паулі Гюнтер у рамках концепції про «синю економіку» пропонує природні ресурси довкілля використовувати, керуючись принципом

підпорядкування економіки вимогам громад, а відповідно, вимоги громад – вимогам екологічних систем [7].

Процес екологізації природокористування повинен охопити всі компоненти природних ресурсів (лісові, земельні, водні, рекреаційні, мінеральні, тваринні та інші). Кафедра менеджменту організацій і адміністрування Національного лісотехнічного університету України виконала низку фундаментальних досліджень [1-3, 8-10] і підготувала підручники, навчальні посібники, екологізовані програми навчальних дисциплін, які дають змогу на високому теоретичному рівні здійснювати підготовку фахівців для потреб національної економіки на основі концепції екологізації економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Екологізація лісокористування в контексті подолання глобальних екологічних загроз: моног. / [І.М. Синякевич, А.М. Дейнека, А.А. Головка та ін.]; під. ред. д-ра екон. наук, проф. І.М. Синякевича. – Львів.: Камула, 2014. – 592 с.

2. Синякевич І.М. Екологічна політика: Стратегія подолання глобальних екологічних загроз: моногр. / Синякевич І.М. – Львів: ЗУКЦ, 2011. – 332 с.

3. Лісова політика: теорія і практика: моногр. / [І.М. Синякевич, І.П. Соловій, О.В. Врублевська та ін.]; під ред. проф., д.е.н. І.М. Синякевича. – Львів: ЛА «Піраміда», 2008. – 612 с.

4. Регіональна екологічна політика в Україні (теорія формування, методи реалізації): моногр. / В.С. Кравців [НАН України, Ін-т регіон. дослідж.] – Львів, 2007. – 338 с.

5. Туниця Ю.Ю. Економіка довкілля і природних ресурсів: інформаційний пакет спеціальності / Ю.Ю. Туниця, Л.Д. Загвойська, Л.І. Максимів. – Львів: Афіша, 2015. – 369 с.

6. Синякевич И.М. Эколого-экономическая классификация лесных ресурсов / И.М. Синякевич // Лесн. журн. – 1987. – №4. – С. 114-117.

7. Паулі Гюнтер. Сия Економіка. 10 років, 100 інновацій, 100 мільйонів робочих місць. Доповідь Римського Клубу: моногр. / Гюнтер Паулі. – Київ: Risk Reduction Foundation, 2012. – 320 с.

8. Синякевич І.М. Екологізація розвитку: об'єктивна необхідність, методи, пріоритети / І.М. Синякевич // Економіка України. – 2004. – №1. – С. 57-63.

9. Синякевич І.М. Методи екологізації податкової системи / І.М. Синякевич, О.Я. Олійник // Фінанси України. – 2002. – №1. – С.28-33.

10. Синякевич І.М. Інструменти екополітики: теорія і практика: моногр. / Синякевич І.М. – Львів: ЗУКЦ, 2003. – 188 с.

11. Врублевська О.В. Конспект лекцій з економіки природокористування / О.В. Врублевська. – Львів: УкрДЛТУ, 2003. – 210 с.

12. Синякевич І.М. Економіка лісокористування: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Синякевич І.М.. – Львів: ІЗМН, 2000. – 402 с.

13. Синякевич І.М. Лісова політика: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Синякевич І.М., Дейнека А.М., Соловій І.П. – К: Знання, 2013. – 356 с.

14. Екологоорієнтоване логістичне управління виробництвом: моногр. / [Є.В. Мішенін, І.І. Кобилянська, Т.В. Усік, І.Є. Ярова]; під ред. д-ра екон. наук, проф. Є. В. Мішеніна. – Суми : Папірус, 2013. – 247 с.

15. Екологічна культура фахівця як чинник сталого розвитку: навч. посіб. / [В.Т. Андрушко, Н.М. Дуда, О.Є. Гридзук, М.С. Кравець, І.П. Магазинщикова]; під ред. І.П. Магазинщикової. – Л. : Афіша, 2012. – 415 с.

16. Лиско Л.В. Предметна сфера економічної теорії в суспільстві сталого розвитку: універсально-синергетичне обґрунтування: моногр. / Лиско Л.Р. – Львів: РВВ НЛТУ України, 2009. – 487 с.

17. Екологізація суспільства: соціальна роль та моделювання: моногр. / [Е.П. Семенюк Т.В. Олянишен, В.М. Сеньківський, О.В. Мельников, Я.В. Котляревський] ; з передм. акад. НАН України Ю.Ю. Туниці. – Л.: Укр. акад. друкарства, 2012. – 458 с.

18. Лісотехнічний термінологічний словник: український, російський, англійський / [Бакай Б.Я., Бехта П.А., Библюк М.І., та ін.]; під ред. Ю.Ю. Туниці, В.О. Богуслаєва. – Львів : Вид-во "Піраміда", 2014. – 967 с.

19. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: підручник підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л.Г. Мельник. – 2-ге вид., випр. і доп. – Суми: ВДТ «Університетська книга», 2003. – 348 с.

20. Кульчицький Я.В. Сучасні економічні системи в умовах екологізації та глобалізації (теоретико-методологічні засади порівняння): моногр. / Кульчицький Я.В. – Л. : Ліга-Прес, 2011. – 687 с.

21. Велз С. Посіви Пандори. Непередбачена ціна цивілізації: моногр. / Спенсер Велз; [пер. з англ. та наук. ред. Тараса Цимбала]. – К. : Ніка-Центр, 2011. – 239 с.

22. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства: моногр. / Бауман З. – К.: ВД "Києво-Могилянська академія", 2012. – 112 с.

23. Иманов Н.М. Экологизация экономических категорий / Н.М. Иманов // Известия Академии наук СССР: Серия экономическая. – 1989. – №6. – С 5-14.

24. Синякевич І.М. Екологізація і лісова політика / І.М. Синякевич. – Зб. наук. праць. – Вип. 2. – Л.: ЗУКЦ, 2004. – 144 с.

25. Стойко С.М. Пріоритетні завдання товариства лісівників України у збереженні лісівничої спадщини / С.М. Стойко // Наук. праці Лісівничої акад. наук України: зб. наук. праць. – 2010. – Вип. 8. – С. 22-25.

26. Лозко Г.С. Велесова Книга – Волховник / Лозко Г.С. – Тернопіль: Мандрівець, 2010. – 520 с.

27. Стойко С.М. Букові праліси Карпат як об'єкт світової природної спадщини ЮНЕСКО / С. М. Стойко // Наук. праці Лісівничої акад. наук України: зб. наук. праць. – 2013. – Вип. 11. – С. 17-24.

И.М. Синякевич, А.А. Головкин, В.Р. Ковалишин, А.М. Полевский

ЭКОЛОГИЗАЦИЯ СОВРЕМЕННОЙ ОБЩЕСТВЕННОЙ ЖИЗНИ В КОНТЕКСТЕ ПРЕОДОЛЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ УГРОЗ И УКРЕПЛЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Экологизация общественного развития земной цивилизации рассматрена как инструмент построения «зеленой» экономики в контексте преодоления глобальных, национальных, региональных и локальных экологических угроз и укрепления экологической безопасности. Исследованы главные проблемы экологизации общественной жизни в политической, экономической, экологической, социальной и духовной сферах. К ним отнесены: в экономической – несовершенная экономическая политика, потребительская ментальность мировой общественности и деструктивные глобалистические тенденции развития; в экологической – несовершенная экологическая политика, потепление климата в результате выбросов парниковых газов, дестабилизация экологических систем и глобальные экологические угрозы; в социальной – несовершенная социальная политика, рост численности населения, превышающий рамки экологической ёмкости экосистем; в духовной – деградация духовной жизни людей в результате употребления алкоголя, наркотиков, загрязнения окружающей среды, деструктивного влияния информационных систем и нездорового способа жизни.

Проанализированы значение и употребление термина «экологизация» в отечественных и зарубежных научных трудах. «Экологизация» используется для обозначения: любых видов человеческой деятельности; экономических инструментов в экологической и лесной политике; природопользования;

экономических систем; общественного развития. Экологизация видов человеческой деятельности рассматривается как система действий, обеспечивающая улучшение воспроизводства, охраны и использования ресурсов окружающей среды. Экологизация отдельных экономических инструментов рассматривается как трансформация их в инструменты экологической политики с целью улучшения состояния окружающей среды, воспроизводства, охраны и использования природных ресурсов. Экологизация природопользования – это улучшение экономических отношений, складывающихся в процессе взаимодействия производства с окружающей средой. Экологизация общественного развития рассматривается как категория экологической экономики и инструмент эволюционного перехода к «зеленой» экономике.

Обоснованы ключевые направления экологизации экономической, экологической, социальной и духовной сфер природопользования и внедрения «зеленой» экономики в Украине. Экологизация экономической деятельности в Украине заключается в последовательной, комплексной трансформации экономических инструментов в инструменты экологической политики. Экологизация экологической сферы заключается в повышении продуктивности возобновляемых природных ресурсов (экологических систем) и обеспечении их экологической устойчивости и защиты от деструктивного влияния антропогенных и природных факторов. Экологизация социальной сферы должна способствовать трансформации потребительской ментальности в природоохранную.

Ключевые слова: экологизация, природопользование, «зеленая» экономика, экологическая политика, экологическая экономика, экологические угрозы, экологическая безопасность

I. Synyakevych, A. Golovko, V. Kovalyshyn, A. Polovsky

**GREENING MODERN SOCIETAL LIFE IN THE CONTEXT OF
OVERCOMING ENVIRONMENTAL THREATS AND STRENGTHENING
ENVIRONMENTAL SECURITY**

Greening societal development of Earth civilization is considered as an instrument of “green” economy in the context of overcoming global, national, regional and local environmental threats and strengthening environmental security. Main issues in greening societal life are examined within the political, economic, environmental, social and ethical framework. These issues include: economic – deficient economic policy, consumer mentality of the world population and destructive globalistic tendencies of development; environmental – deficient environmental policy, global warming due to greenhouse emissions, destabilization of ecological systems and global environmental threats; social – deficient social policy, population growth, which exceeds ecological capacity of ecosystems; moral – degradation of morality as a result of alcohol and drug use, pollution of the environment, destructive impact of information systems and unhealthy way of life.

The meaning and use of the term “greening” in scientific works is analyzed in details. “Greening” is recognized in: certain kinds of human activity; economic instruments in environmental and forest policies; natural resource use; economic systems; societal development. Greening of human activities is considered as a system of actions, aimed at the improvement of reproduction, protection and use of environmental resources. Greening of certain economic instruments is considered as their transformation into instruments of environmental policy, aimed at the improvement of the environment state, reproduction, protection and use of natural resources. Greening of nature use is considered as an improvement of economic relations in the process of interaction between production and environment. Greening of societal development is considered as a category of ecological economics and as an instrument of evolutionary transition to “green” economy.

Key directions of economic, environmental, social and moral domains greening in nature management and “green” economy implementation in Ukraine are substantiated. Greening the economic activity in Ukraine consists of consistent complex transformation of economic instruments into the instruments of environmental policy. Greening the environmental domain consists of raising the productivity of renewable natural resources (ecological systems) and ensuring their sustainability and protection from destructive impact of anthropogenic and natural forces. Greening the social domain should facilitate the transformation of consumer mentality of mankind into the environmentally oriented mentality.

Key words: greening, natural resource management, “green” economy, environmental policy, ecological economics, environmental threats, environmental security